

Historie České biblické společnosti

ÚVOD

Práce Biblické společnosti československé byla v roce 1953 násilně přerušena, a pak na dlouhých třicet osm let umlčena. Starší lidé během té doby na její činnost pozapomněli a ti mladší se možná o ní ani nedověděli. Je proto jistě prospěšné připomenout si krátce její historii. V březnu 2002 uplynulo 198 let od založení mateřské organizace – *Biblické společnosti britské a zahraniční* – a v srpnu 2002 uplynulo 137 let od založení pražské filiálky (skladu), na jejíž tradici dnešní Česká biblická společnost navazuje.

Hlavním posláním biblických společností bylo a stále zůstává rozšiřování Písma svatého všem národům světa v jejich jazycích a nářečích. Tato myšlenka je stará jako Bible sama. V současné době je téměř 80 % světové produkce Biblí vydáváno i rozšiřováno právě péčí biblických společností mnoha zemí světa a Bible nebo její část byla již přeložena do 2287 jazyků (údaj UBS k 31. 12. 2001). Toto číslo se každoročně zvyšuje. Prodejní cena výtisků často nepokrývá ani výrobní náklady; mnohé se navíc rozšiřují zdarma. Na činnost biblických společností přispívají především jejich členové (církve i jednotlivci), a je též podporována z veřejných sbírek. Biblické společnosti různých zemí si vzájemně vypomáhají, neboť v mnoha zemích je ještě Písmo svaté stále nedostupné, často nikoli z finančních důvodů, ale prostě proto, že není k dispozici potřebný počet výtisků. Jsme rádi, že se do tohoto úsilí zapojila i Česká biblická společnost.

I v naší zemi jsme v minulých letech hojně čerpali ze zahraničních darů. Jen v letech 1970–1991, kdy byl státními orgány legální dovoz Biblí povolen, bylo do Československa dovezeno téměř půl milionu jejich výtisků.

Úsilí o založení biblické společnosti v habsburské monarchii

Sedmého března roku 1804 bylo v Londýně založeno *Tovaryšstvo biblické*, brzy přejmenované na *The British and Foreign Bible Society* (BFBS), pro níž se v češtině ustálil název *Biblická společnost britská [britická] a zahraniční* (BSBZ).

Založení BFBS předcházela v roce 1802 schůze *Náboženské a traktátní společnosti*, na které farář Charles z Bala vysvětloval potřebu založení společnosti, která by se starala o vydávání Biblí pro Wales v dostatečném množství. Ve svém vystoupení poukázal i na životní příběh Marie Jonesové, služebné z anglického Walesu, z přelomu 18. a 19. století. Tato dívka dlouhou dobu šetřila, aby si mohla koupit vlastní Bibli. Když potřebnou sumu našetřila, podnikla dlouhou pěší cestu do města, kde si konečně vytouženou knihu koupila. Uvedená schůze rozhodla, že *Náboženská a traktátní společnost* bude usilovat o založení organizace, která by se starala o šíření cenově dostupných výtisků Písma svatého, nejenom ve Walesu, ale všude v celém britském království, a později i po celém světě.

Zprávu o založení BFBS radostně přivítali čeští evangelíci, zvláště exulanti v Prusku. Poslední česky vytištěná Bible, kterou tehdy měli, byla vydána v Prešpurku v roce 1787. (Předmluvu k ní napsal Michal Semian a text by převzat z tzv. 3. vydání hallské Bible z roku 1776. Ta sice vycházela z kralického překladu, ale obsahovala mnoho pozdějších, ne zcela šťastných doplňků a oprav, které provedl především Jan Theofil Elsner.)

S BFBS brzy začal spolupracovat farář luterského evangelického sboru českých exulantů v Berlíně Jan Jeník (Jänicke). Také i jeho zásluhou byla v roce 1807 a znovu v roce 1813 vydána česká Bible, známá jako „*berlínka*“. Distribuce těchto Biblí se v Čechách ujali nejen obětaví evangelíci, ale i osvícení katoličtí faráři a kupci. Za deset let se tak do českých zemí dostalo na 30 000 výtisků. To se ale tehdejšími rakouskými úřady nelíbilo.

Slibně se rozvíjející činnost ovlivnily politické poměry a papežské „breve“ z 8. 9. 1816. Císařské nařízení z 23. 12. 1816 zakázalo rozšiřovat Bible tištěné cizími biblickými společnostmi i zakládat biblické společnosti v celé habsburské monarchii. (Tak byl postižen i dobrušský kupec František V. Hek, známý jako F. L. Věk z Jiráskova stejnojmenného románu. Ten přišel v roce 1817 asi o 400 výtisků Biblí.)

V roce 1811 byl na Slovensku zásluhou pěti profesorů evangelického lycea v Prešpurku (Juraj Palkovič, Ján Gross, Pavol Bilnica, Daniel Stanislaides a Štefan Fábri) založen *Ústav (Institut) milovníkov Biblie* (nazývaný také *Uhorská biblická spoločnosť*). BFBS tento počín přivítala a věnovala této nové společnosti do vínku 500 liber šterlinků. Měla však výhrady k šíření prešpurské Bible z roku 1808 pro Palkovičův úvod. Úspěšně byla šířena zmíněná Jeníkova „berlínka“, Bible v maďarštině, Lutherův německý překlad a Nový zákon ve slovinštině a slovenštině. Zákaz rozšiřovat Bible ale postihl roku 1817 i prešpurský Ústav milovníků Bible, kterému bylo zkonfiskováno na 700 neprodaných „berlínek“. Ústav potom sice ještě dále existoval až do roku 1835, avšak bez výraznější činnosti.

V době platnosti zákazu v habsburské monarchii byly tištěné Bible dopravovány do Čech i prostřednictvím obnovené Jednoty bratrské v Ochránově. Zde je na místě připomenout jméno biskupa Fabricia, který za těžkých podmínek zajistil distribuci 59 000 výtisků Bible (vytištěných v cizině).

V roce 1830 byl jmenován generálním sekretářem BFBS pro Evropu dr. Robert Pinkerton, kterému se po roce 1837 podařilo působit v habsburské říši přes Uhry prostřednictvím faráře evangelické reformované církve Wimmera z Lovčan. V průběhu deseti let bylo u tiskaře a knihkupce Karla Reicharda v Kyseku (Köszeg) vytištěno 13 vydání Bible a 25 vydání Nového zákona v maďarštině, češtině a němčině. Česká Bible přitom vyšla několikrát. Rozvíjející se biblickou práci přerušila neúspěšná revoluce v roce 1848. Až v roce 1850 mohla BFBS zřídit sklad Biblí ve Vídni, ale už roku 1852 byly všechny její sklady v monarchii úředně zapečetěny a zaměstnanci zatčeni. Na ostrý diplomatický zákrok z Londýna byli uvězněni pracovníci propuštěni a 58 000 zabavených výtisků Biblí bylo odvezeno v zapečetěných bednách přes Moravu do Vratislavi.

BFBS obnovila v habsburské monarchii činnost až po vydání císařského církevního patentu 8. 4. 1861. Sklad vytištěných Biblí otevřela nejdříve v Pešti, pak ve Vídni a v srpnu 1865 i v Praze. (Tolerančním patentem z roku 1781 nekatolické církve v habsburské monarchii byly pouze z císařské milosti trpěny, zatímco církevní patent z roku 1861 zcela zrovnoprávnil protestantské církve s církví katolickou.) V závěru 2. paragrafu tohoto patentu je doslovně psáno: „*Kromě toho nezabraňuje se evangelíkům, aby sobě dováželi knihy evangelicko-náboženské a theologické, zvláště Písmo svaté, nebo spisy o vyznání víry, a aby knih a spisů těchto užívali*“. Tím bylo rozšiřování tištěných Biblí v habsburské monarchii legalizováno.

Pražská filiálka Biblické společnosti britské a zahraniční

Začátky práce pražské filiálky (skladu) byly obtížné. Filiálka totiž nedostala v roce 1865 knihkupeckou koncesi a podle tehdejšího tiskového zákona směla šířit jen ty výtisky Bible, které pocházely z vlastního nákladu. České překlady Bible byly ale tištěny v zahraničí, a proto byla prodejna na Václavském náměstí 778 označena jako *Sklad Britské a zahraniční společnosti biblické*. Koncesi pro pražskou filiálku získal až v roce 1869 Adolf Reichard (syn Karla Reicharda). Jeho společníkem byl Karl Martin Stahlschmiedt, který převzal správu skladu. Za pět měsíců v roce 1865 se prodalo 11 429 výtisků Bible a Nového zákona. Velký zájem však opět vzbudil nelibost úřadů, a tak musel být sklad roku 1870 přestěhován z rušného Václavského náměstí do postranní Spálené ulice 46. Jeho stěhování se ještě opakovalo i do Žitné 9 a pak znovu na Václavské náměstí 52. Roku 1894 přestěhoval K. M. Stahlschmiedt sklad na delší dobu na Františkovo nábřeží 6. Zprávy o činnosti pražské

filiálky označují tehdejší šíření Bible v Čechách za obdivuhodné. Za zmínku stojí i případ, kdy bylo roku 1876 v několika posádkách kolportérům dovoleno navštívit kasárna, a mezi vojáky se tak prodalo 4000 výtisků Bible. Docházelo ale i k případům, kdy byli kolportéři obžalováni ze špionáže pro pruského krále a uvězněni. Jejich povolení k prodeji byla rušena, knihy zabaveny a páleny.

Pražský sklad podléhal agentuře BFBS ve Vídni. Neustálé náboženské a národnostní třenice i útoky kléru a úřadů však ohrožovaly její klidnou činnost, a proto byla rakousko-uherská agentura v roce 1903 spojena se Středoevropskou agenturou v Berlíně. Vedoucím sekretářem se stal Angličan Michael Morrison, jemuž přímo podléhali jednotliví vedoucí územních skladů. To sice zklidnilo práci, avšak spojení s centrálou sídlící v Prusku vedlo opakovaně k obvinění kolportérů ze špionáže. Na jejich obhajobě se významně podílela Kostnická jednota, založená v roce 1903.

Karl Martin Stahlschmiedt získal roku 1878 vlastní koncesi k prodeji Biblí a vedl pražský sklad až do roku 1912, kdy odešel do penze. Český překlad Bible byl do roku 1911 vydán 24x a rozšířeno bylo 311 000 jeho výtisků, a dále 790 000 Nových zákonů a přes 600 000 knih obsahujících části Písma svatého. Celkem více než 1,7 milionů knih.

Nástupcem Karla Martina Stahlschmiedta se stal Jindřich Špaček, který pracoval v BFBS od roku 1903 jako kolportér. Karl M. Stahlschmiedt ale nepředal svému nástupci koncesi, a dokonce prodal i prostory skladu na Františkově nábřeží. Sklad BFBS v Praze se tak ocitl bez střechy nad hlavou. Vybavení bylo rozprodáno nebo odvezeno do Vídně a sklad Biblí byl doslova nacpán do soukromého bytu Jindřicha Špačka na Smíchově, v tehdejší Jungmannově ulici 6. V tomto malém příbytku, a při obětavé práci celé rodiny Špačkových, zůstal sklad po celou první světovou válku. V roce 1920 byl Jindřich Špaček jmenován ředitelem samostatné československé odbočky Biblické společnosti britské a zahraniční v Praze. (Československá odbočka BFBS byla běžně zkráceně označována jako „biblická společnost“.)

Československá odbočka Biblické společnosti britské a zahraniční

Biblická práce v nové republice pokračovala i nadále ve skromných podmínkách. V roce 1921 získala biblická společnost malý prostor v zadní budově Jednoty českobratrské (dnešní Církev bratrská) v Soukenické ulici 15 a v roce 1927 byla otevřena v přední budově, po levé straně hlavního vchodu, malá prodejna s oknem do ulice. Do biblické společnosti nastoupil v roce 1923 jako asistent Timoteus Špaček, syn Jindřicha Špačka.

Biblická společnost usilovala nejen o distribuci tištěné Bible, ale starala se pečlivě i o vzdělávání svých kolportérů. Neměli to být pouze prodejci Bible, ale její dobří znalci. Rozsahem požadovaných znalostí se rovnali dnešním evangelickým laickým kazatelům. Připomeňme si slova pozdějšího pracovníka biblické společnosti Blahoslava Černoorského: „Nestačí mít jen teologicky vzdělané faráře a kazatele, musíme mít teologicky vzdělané a zkušené laiky, kteří by byli misionáři a evangelisty ve svém prostředí a okolí.“ Doložit to mohou i názvy přednášek přednesených na konferenci 2.– 4. června 1929 v Praze: Od překladu Bible až do jejího rozšíření, Práce BFBS na celém světě, Pravdivost Písem svatých potvrzena vykopávkami, Odkaz Bible kralické, Jak získati lidi, kteří příkře odmítají práci biblických kolportérů, Ježíš Kristus jádrem celého Písma svatého, Biblické zázraky.

Jindřich Špaček vedl československou odbočku (oddělení) BFBS do roku 1936, kdy odešel do důchodu jako pětadesátiletý. Svůj odchod komentoval takto: „Jestliže se pan Stahlschmiedt nerad loučil s biblickou společností, bylo i mně zatěžko tuto práci, která mi tolik přirostla k srdci, opustiti, zvláště když jsem se cítil býti ještě tak mladým.“ Jindřich Špaček byl ještě v roce 1949, kdy mu bylo 78 let, zvolen revizorem účtů tehdy nově ustavené Biblické společnosti československé. Dožil se požeňnaného věku 95 let. Nástupcem Jindřicha

Špačka se stal vikář Českobratrské církve evangelické Blahoslav Černohorský. Timoteus Špaček i Blahoslav Černohorský setrvali ve službách biblické společnosti až do její nucené likvidace v roce 1953.

Po I. sv. válce působila v Čechách i Národní biblická společnost skotská (NBSS; viz obr. str. xx), která měla také své kolportéry. Předsedou jejího výboru byl synodní senior ČCE dr. Josef Souček a členem výboru býval i prof. F. Hrejsa.

Po přemístění Středoevropské agentury BFBS z Berlína do Prahy v roce 1938 se československá odbočka (bývalo užíváno i výrazu oddělení) BFBS přestěhovala ze Soukenické ulice do Lipové 15, odkud ji však roku 1943 vypudila nacisty podporovaná „Pivovarnická společnost“. Svou činnost během druhé světové války sice nepřerušila, ale v práci mohla pokračovat jen tím, že se formálně sloučila s evangelickým nakladatelstvím Kalich. Sklad Biblí byl přestěhován do Husova domu v Jungmannově 9 a společnost za finanční podpory synodní rady ČCE rozšířila během okupace 440 000 výtisků Písma svatého. Nebyla zcela přerušena ani korespondence s „říší nepřátelským zahraničím“, i když byla pochopitelně cenzurována.

Po druhé světové válce se československé oddělení BFBS opět odloučilo od vydavatelství Kalich a obnovilo samostatnou činnost se sídlem v Praze 1, Jungmannově ulici 9.

Biblická společnost československá

Zástupci 26 národních biblických společností se 9. 5. 1946 sjeli do Anglie do města Haywards Heath, kde založili pro vzájemnou podporu a koordinaci *Spojené biblické společnosti* (United Bible Societies; UBS). Jednání se zúčastnili i čeští delegáti – synodní senior ThDr. Josef Křenek, ThDr. O. Rutrle z Československé církve (husitské) a Blahoslav Černohorský (viz obr. str. 16-17). ThDr. Josef Křenek byl také zvolen do výboru UBS, ve kterém působil tři roky. Počet biblických společností, sdružených v UBS, od té doby vzrostl z původních 26 na 135 současných.

Do další činnosti biblické společnosti v ČSR zasáhly politické události po roce 1948. Tehdy již bylo nemyslitelné, aby v „lidově demokratickém státě“ působila nějaká církevní nadnárodní organizace, a proto v roce 1949 došlo k víceméně formální transformaci do „nové“ Biblické společnosti československé (BSČ). Jejím úkolem bylo přijmout úředně schválené stanovy a převzít dosavadní práci. Ustavující schůze se sešla 21. 4. 1949 v Husově domě v Jungmannově ulici 9. Předsedou výboru nové BSČ byl zvolen ThDr. Josef Křenek, který však již 16. 6. 1949 zemřel. Na výročním shromáždění v roce 1950 byl zvolen předsedou výboru synodní senior ThDr. Viktor Hájek. Počet stálých zaměstnanců byl zredukován na dva: Blahoslav Černohorský se stal tajemníkem BSČ a druhým zaměstnancem zůstal Timoteus Špaček. S trpkým úsměvem dnes čteme, jak bylo tehdy kladně ohodnoceno, že BSČ konečně přechází do českých a slovenských rukou a jak se jako „nezávislá“ bude zdárně rozvíjet. Ani přes tuto změnu se činnost BSČ v nových politických poměrech neudržela a k 31. 1. 1953 byla státní mocí zlikvidována. Její zaměstnanci přešli k jiné církevní práci. Blahoslav Černohorský nastoupil jako vikář ve sboru ČCE ve Kšelích (Český Brod) a Timoteus Špaček přešel do služeb kanceláře synodní rady ČCE, kde se kromě „hospodářsko-účetní“ práce sborů věnoval biblické práci v Kalichu. Později spolupracoval s *Biblickým dílem* (referátem pro biblickou práci ERC). Na obnovení činnosti musela biblická společnost čekat do r. 1990. Bohužel, ani jeden z dřívějších zaměstnanců se toho nedožil.

Likvidaci Biblické společnosti československé komentoval její bývalý ředitel, v té době již 82letý Jindřich Špaček, takto: „Je mi smutno, když pomním, že v naší milé vlasti práce biblické společnosti byla zastavena. Byly zde mnohé těžkosti za starého Rakouska, ale Bible se tiskla a i prostřednictvím kolportérů rozšiřovala. Bible se tiskla i za protektorátu, a nyní, v

naší milé svobodné lidové demokratické Československé republice, biblická společnost pracovati nemůže, čehož jest velice litovati, neboť nejlepšími vlastenci a bojovníky za svobodu jsou a byli čtenáři Bible...“

Za dobu 33 let působení biblické společnosti v Československu (včetně období tzv. protektorátu) bylo prodáno 1,5 milionů výtisků Bible, Nového zákona a knih obsahujících části Bible, což je v průměru 44 000 výtisků ročně. Nejvíce – 80 445, jich bylo prodáno v roce 1939 a nadprůměrný počet prodaných výtisků Bible se udržoval po celou dobu okupace. Ještě v roce 1944 bylo prodáno 60 869 kusů, ale již v roce 1945 klesl jejich počet na 40 630, tj. pod dlouhodobý roční průměr. Nejméně výtisků se prodalo v roce 1919: pouze 4423 ks (v žádném dalším roce neklesl počet prodaných výtisků pod pětimístné číslo). Statistické údaje o každoročním prodeji ukazují, že nejvíce byla Bible žádána v době ohrožení národní i osobní existence, kdy lidé hledali v Písmu svatém útěchu, a naopak, nejméně se prodávala, když tato hrozba pominula.

Snaha o obnovu biblické společnosti po roce 1968

Ani činnost *Spojených biblických společností* (UBS) však neprobíhala zcela bez potíží. Její první zvolený generální sekretář dr. John Temple zemřel nečekaně brzy a teprve po volbě druhého sekretáře, Švýcara dr. Oliviera Béguina, se činnost rozvinula do šířky. Olivier Béguine navštívil Československo jako turista na jaře 1967 a navázal zde neoficiální jednání s křesťanskými církvemi. Nejdříve navštívil ústředí Českobratrské církve evangelické, kde s ním jednal synodní kurátor JUDr. P. Šimek.

Tato návštěva se uskutečnila v době, kdy svitla naděje na obnovení biblické práce. V té době již probíhaly práce na českém ekumenickém překladu Bible pod vedením prof. M. Biče a prof. J. B. Součka. Podnět k novému překladu vzešel z Českobratrské církve evangelické a práce započaly v roce 1961. Později se ke skupině evangelických překladatelů přidali zástupci dalších církví. V tehdejší době to nebylo zcela samozřejmé a k podobné ekumenické spolupráci došlo ještě ve Francii. O práci na překladu jsme v našem bulletinu (1995–2000) otiskli vzpomínky prof. M. Biče. UBS nabídla prostřednictvím O. Béguina pomoc a překladatelé tak získali potřebnou literaturu a mohli se zúčastnit i setkání pro překladatele a přednášek prof. E. A. Nidy, které organizoval S. Smaadahl v Arnoldsheimu u Frankfurtu nad Mohanem (1968) a v Halle nad Sálou (1971).

Obnovit činnost biblické společnosti nebylo tehdy ještě možné a dr. P. Šimek a dr. O. Béguin dohodli možnost dovážet výtisky Bible kralické a slovenský překlad Bible J. Roháčka. Obě díla měly UBS na skladě a po delším jednání se státními orgány bylo možné dovoz uskutečnit. Později UBS dodaly i papír pro tisk Bible v Československu. Použily se k tomu původní tiskové plotny uložené ve sklepě Husova domu, které pečlivě opatroval T. Špaček.

Tehdy UBS jmenovaly norského faráře Sverre Smaadahla regionálním sekretářem pro střední a východní Evropu se sídlem ve Švýcarsku, a on se souhlasem československých úřadů navázal styk se skupinami překladatelů. Zařizoval také dovoz tištěných Biblí i papíru ze zahraničí.

Po roce 1968 bylo možné uskutečnit pouze společná setkání překladatelů – zástupců všech křesťanských církví v tehdejší ČSSR – pod názvem *Biblické dílo v ČSSR*. Práci UBS v celé Evropě řídila skupina pracovníků národních biblických společností v čele s generálním tajemníkem Nizozemské biblické společnosti baronem Van den Tuillem, který se pak stal i předsedou nově vzniklého Evropského výboru UBS. V něm byli zástupci biblických společností z Anglie, Skotska, Nizozemska, NSR, Francie, Švýcarska, Švédska, Norska, Finska, Dánska a Rakouska. Na pozvání Van den Tuilla se dr. P. Šimek jako zástupce Biblického díla v ČSSR zúčastnil i zasedání v Holandsku a Francii. Po roce 1970 již účast na

zasedání Evropského výboru UBS možná nebyla, ale časté návštěvy sekretáře S. Smaadahla v Československu umožňovaly spolupráci udržovat.

V rámci Ekumenické rady církví v ČSSR působil zvláštní biblický odbor, který měl pod vedením Bohumíra J. Sedliského na starosti i dovoz a distribuci tištěných Biblí.

Práce na ekumenickém překladu Bible pokračovala a jeho první díl, *Kniha genesis*, vyšel v roce 1968. Postupně vycházely další díly. Celkem bylo vydáno 17 dílů, včetně deuterokanonických knih v r. 1985. Po kralické *Šestidílce* je to první moderní český překlad celé Bible s výkladem. Celý nový ekumenický překlad byl vydán v jednom svazku k 400. výročí vydání Bible kralické v roce 1979.

V důsledku normalizace se nepodařilo uskutečnit projekt *Biblického díla* v původně zamýšlené koncepci. Jeho působení bylo postupně zredukováno na činnost *Referátu pro biblickou práci* Ekumenické rady církví v ČSSR. I přesto se výsledky práce z přelomu 60. a 70. let staly dobrou základnou pro další biblickou práci. Referát vedl sedmáct let s obrovským nasazením již jmenovaný farář ČCE Bohumír J. Sedliský, kterého v roce 1985 vystřídal kazatel Církve bratrské ThDr. Jiří Lukl.

Česká biblická společnost

Teprve po roce 1990 bylo možné znovu přistoupit k organizování vlastní biblické společnosti a bylo třeba založit jak Českou, tak i Slovenskou biblickou společnost. Ustavující shromáždění České biblické společnosti se konalo 12. 11. 1990. UBS však podle platných stanov přijímaly za člena z každého státu jen jednu společnost, a proto bylo nutné kromě národních společností založit ještě federální Biblickou společnost v ČSFR, jejímiž členy byly obě národní společnosti. Ustavující schůze se konala 21. ledna 1991 v Brně. Byla to spíše formalita a hlavní práci organizovaly obě národní společnosti. V čele České biblické společnosti i Biblické společnosti v ČSFR byl ThDr. Jiří Lukl; prvním předsedou výboru se stal JUDr. Pavel Šimek a místopředsedou Mons. ThDr. Josef Koukl. Velkou pomocí pro práci biblických společností v České i Slovenské republice byl tiskařský stroj darovaný Nizozemskou biblickou společností a tři auta od Německé biblické společnosti.

Po rozpadu Československa členství v UBS zaniklo a obě národní biblické společnosti musely žádat o přijetí samostatně. Česká biblická společnost byla přijata do UBS 1. 8. 1996. Spolupráce obou společností byla za trvání společného státu pěkná a bratrské vztahy pokračují dosud. Pěkné vztahy jsou i mezi členskými církvemi ČBS. Těžkosti, se kterými bylo kdysi rozšiřování českých překladů Bible spojeno, je jen historickou skutečností a činnost ČBS vychází dnes zcela z ekumenických základů. To dokazuje skutečnost, že předsedou jejího výboru byl 5. 3. 1994 zvolen litoměřický biskup Mons. ThDr. Josef Koukl. V současné době je předsedou výboru farář ČCE Blahoslav Hájek.

Po zahájení činnosti v roce 1990 působila ČBS přechodně několik měsíců ve Vítkové ulici 15 v Karlíně. Dvě místnosti poskytla tamní obec Československé církve husitské. V září 1991 se však přestěhovala do Soukenické 15, kde jí sbor Církve bratrské pronajal čtyři kanceláře a sklad ve sklepě. Od července 1998 pak působí biblická společnost v budově Arcibiskupského semináře v Praze - Dejvicích. Důležitou událostí v její historii je zahájení stavby Domu Bible. Jeho základní kámen, který dostala ČBS darem od primátora Jeruzaléma, byl položen 6. února 2001. Po otevření tohoto domu v září 2002 získá ČBS nejen novou budovu, ale zejména nové možnosti k rozšíření činnosti. Bude to i velký příslib pro budoucnost. Připravovaná výstava spolu s odbornou knihovnou umožní zvýšení úrovně působení na veřejnost a vytvoří také vhodné podmínky i pro budoucí práci překladatelů Bible.

K otevření Domu Bible je vydána tato brožurka, která má zájemce nejen krátce seznámit s historií ČBS, ale povzbudit i jejich zájem o šíření Božího slova.

Přílohy

Úryvek z výroční zprávy BFBS z roku 1936

„Po čtyřiatřicetileté věrné službě pro biblickou společnost náš starý superintendent, pan Jindřich Špaček, odešel na odpočinek. Započal svoji práci v lednu 1903 jako kolportér a ihned po světové válce 1914–1918 mu byly svěřeny zájmy biblické společnosti v Československu. Mohl pozorovati, jak se každým rokem zvyšuje v jeho milované vlasti počet prodaných Biblí a ještě poslední rok mohl zaznamenati zlepšení. Čerpal svoje nadšení a sílu z Bible. Jeho vyznání k celoroční práci znělo: ‚Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo nařízeno, rcete: Služebníci neužiteční jsme. Což jsme povinni byli učiniti, učinili jsme (Lk 17,10).‘“

Ze vzpomínek kolportéra Jindřicha Špačka

„Útržky, posměch, drzé vyhazování byly na denním pořádku jak mezi klerikály, tak i mezi nevěrci, ale člověk se nad tím nesměl pozastavovati, jako nad nějakou novou příhodou (1Pt 4,12). Dábel se ovšem vynasnažoval připravit mne o radost, štvál proti mně zlé lidi a někdy i příliš nábožné... Práce kolportéra jest neustálým bojem s nepřáteli Bible. Člověku je těžko, když je tupen a posmíván, zvláště když se zdá, že pracuje bezúspěšně. Někdy by člověk klesal na mysli a nad ubohostí lidí plakal, ale právě v takových chvílích přivolává Pán ustrašené duše: ‚Neboj se, aniž se strachuj; nebojž se, neboť já s tebou jsem‘ (Dt 1,21; Iz 43,5)... Když jsem byl posmíván a položil-li jsem otázku, proč a čemu se smějí, obyčejně zněla jejich odpověď: Vám a vašim knihám! Žel, že to neplatilo jen mně, ale musel jsem často vyslechnouti i rouhání proti Pánu Bohu a Pánu Ježíši, a to slovy, jež nelze opakovati, což se mne vždy bolestně dotýkalo... Někteří lidé při nabízení Bible přímo zuří a posílají mne, abych šel obracet boháče, aby neutiskovali dělníky; nebo abych je nabízel ‚kněžům a jezovitům‘, nejsem-li ovšem jeden z nich. Často jsem musel slyšeti: ‚Kdybyste prodával kalendáře, noticky, cigarety atd., to byste více prodal; ale kdo dnes bude čísti svaté knihy?‘ Ale přesto vše se najdou lidé toužící po pravdě, kteří řeknou, že již dávno po takové knize toužili a že konečně může býti jejich touha splněna...“

„Jednou přišel muž, žádaje Bibli. Nebylo však ani jediného výtisků na skladě. ‚Ale já Bibli musím mítí‘! zvolal muž. Rozhlížeje se po kuchyni pravil: ‚Vždyť tamto máte řadu Biblí.‘ Vysvětloval jsem muži, že to jsou Bible našich dětí, které používají při domácích pobožnostech. Chtě-nechtě, musel jsem mu přenechat Bibli již opotřebovanou... Jednou přišel již po uzavření domu redaktor ‚Večera‘. Omlouval se, že mu nebylo možným dříve přijít. Vyprávěl, že do redakce docházejí dotazy, kde je možno koupiti Bibli. Poptával se, až se dověděl o mně. Koupil hned několik výtisků a poznamenal si, jaké Bible a v jaké ceně mám na skladě. Uveřejnil pak krátkou noticku, na kterou přišlo tolik objednávek – ze všech vrstev a povolání – že moje zásoba Biblí byla v krátkosti plně vyčerpaná... I paní Masaryková chodívala osobně kupovati Bible nebo Nové zákony, jež rozšiřovala mezi vojíny. Jednou přišla i se svým synem Herbertem, ovšem i za doprovodu ‚tajných‘. V té době nás též navštěvovali občas páni, dotazovali se na různé věci a odešli. Později se jeden legitimoval jako ‚tajný‘ a teprve se mi ujasnilo, jakou jsme to mívali návštěvu.“

Od roku 1985 po současnost

Vzpomínky Jiřího Lukla

Když se bratr B. J. Sedliský v polovině roku 1985 rozhodl, že odejde do důchodu, zvolilo mě, na základě doporučení prof. Petra Pokorného, plénum Ekumenické rady církvi (ERC) v ČSSR, na místo referenta ERC pro biblickou práci. Podmínkou pro tuto funkci bylo teologické vzdělání, praxe v církevní práci a jazykové znalosti. Uvedené požadavky jsem

splňoval, navíc jsem k této práci měl i osobní vztah a proto jsem nabídku vděčně přijal. V té době jsem po několikaletém působení v Rakovníku současně nastoupil jako kazatel sboru Církve bratrské v Olomouci.

V ERC jsem tehdy neměl mnoho práce. Stačilo dvakrát za měsíc na jeden nebo dva dny přijet do Prahy a vyřídit potřebnou korespondenci. To byla hlavní náplň mé práce. Činnost ERC byla v té době pod stálým dohledem státních úřadů, které musely mít přehled o všem co se dělo. S odstupem vidím, že jejich hlavním zájmem bylo naše aktivity brzdit. Jednou za několik let nám povolili dovézt Bible ze zahraničí, nebo jich několik tisíc vytisknout u nás. To ale zdaleka neuspokojilo všechny potřeby. Tehdy se Bible směly distribuovat jen prostřednictvím církví a v knihkupectvích běžně nebyly k dostání.

Spolupracovali jsme s UBS a dále jsme rozvíjeli vzájemné vztahy. Téměř každý rok jsem dostal povolení zúčastnit se konference buď ve Velké Británii, nebo v Německu. Ve Stuttgartu tehdy bylo sídlo Evropského produkčního fondu UBS. Přátelé z ciziny nám pomáhali buď darováním vytištěných Biblí, nebo dovozem biblového papíru, na který se zde tiskly větší formáty Bible. Dostávali jsme také různé pomůcky pro překladatele Bible v Čechách i na Slovensku, kde se v roce 1988 začalo pracovat na novém slovenském ekumenickém překladu Bible. Mým úkolem bylo tuto pomoc a spolupráci zajišťovat.

V roce 1987 jsme mohli v Praze a na Valašsku uspořádat i dvoutýdenní setkání mladých pracovníků národních biblických společností z regionu Evropa – Blízký východ. V tomto roce se také ERC v ČSSR stala po dvou letech usilovného jednání přidruženým členem UBS. Slavnostní oznámení této události zaznělo i na celosvětové konferenci biblických společností, které se konalo v Budapešti.

V průběhu roku 1989 se začalo měnit chování tehdejších československých úřadů. Povolily nám tisknout i dovážet Bible a Nové zákony v množství, jaké jsme chtěli. Už o rok dříve nám dovolily, abychom přijali jako dar od Nizozemské biblické společnosti tiskařský stroj. Byl jsem dokonce pozván na slavnostní shromáždění 175. výročí založení Nizozemské biblické společnosti, kde mi byl tento dar slavnostně přislíben. K tomu mi gratulovala i patronka společnosti, nizozemská královna Beatrix. Stroj byl o něco později nainstalován v pražské tiskárně v Karmelitské ulici a tisklo se na něm až do roku 1995. Tehdy se však již ukázalo, že je mnohdy výhodnější objednávat tisk Biblí v zahraničí. Stroj jsme prodali, a zisk stejným dílem rozdělili mezi Českou a Slovenskou biblickou společnost. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let se po změnách politických poměrů v zemích východní Evropy do naší země dovezlo a prodalo téměř půl milionu Biblí.

K radostné události došlo 12. listopadu 1990, kdy jsme z Boží milosti mohli téměř po čtyřicetileté vynucené přestávce obnovit v naší republice biblickou práci. Ustavující schůze České biblické společnosti se konala na půdě ERC v Praze. Vedení třinácti českých církví na ni delegovalo své zástupce a přítomni byli i přátelé ze Slovenska. Radost jsme měli zejména z toho, že se členem ČBS stala i u nás největší Římskokatolická církev. Tím získala naše společnost ekumenický rozměr v plném významu tohoto slova.

Prvního prosince 1990 jsem začal pracovat na plný úvazek v ČBS. K dispozici jsme tehdy měli dvě kanceláře, které nám poskytla na své faře v Praze - Karlíně náboženská obec Československé církve husitské ve Vítkově ulici 15. Brzy nás však v ČBS pracovalo šest a začali jsme se ohlížet po větších prostorách. Ty nám nabídl sbor Církve bratrské v Praze 1, v Soukenické 15. V přední budově jsme měli čtyři místnosti a ve sklepě sklad. Přemístili jsme se tam počátkem září 1991. V modlitebně tohoto sboru proběhlo v neděli 27. 10. 1991 slavnostní zahájení práce České i Slovenské biblické společnosti a Katolického biblického díla v České republice. Přítomní byli představitelé církví v naší zemi, řada zástupců UBS i zástupců z jednotlivých biblických společností ze zahraničí.

Vlivem inflace a pro nás nevýhodné smlouvy ale docházelo každé čtvrtletí k navýšení nájemného za užívané prostory. Když už byla jeho výše pro nás neúnosná, přijali jsme výhodnou nabídku od vedení Pražského arcibiskupství a v červnu 1998 se přestěhovali do kanceláří v budově Arcibiskupského semináře v Praze 6, Thákurova 3.

Jak se práce ČBS postupně rozvíjela, sbírali jsme v nových společenských podmínkách cenné zkušenosti. Poučili jsme se i z řady vlastních svých chyb. První dva roky nám pomáhali kolegové z Anglické biblické společnosti, i když jsme nemohli všechny jejich zkušenosti vzhledem k odlišnosti naší situace plně využít. Vystřídala se u nás řada zaměstnanců z několika církví. Poznali jsme, že nestačí jen křesťanské nadšení, když děláme odbornou práci jako jiná nakladatelství. V posledních letech proto také klademe důraz na odbornost nově přijímaných zaměstnanců.

Vedle redakční, vydavatelské a distribuční činnosti jsme hned od roku 1992 začali vyzývat církev, aby organizovaly dny Bible, při kterých se dělají sbírky na činnost biblických společností v chudých zemích. Pravidelně připravujeme projekty pro jednotlivé země a aktuální zprávy i informace o jejich potřebách rozesíláme všem církvím v naší zemi. Tyto materiály posíláme i naším členům a jednotlivým přátelům, kteří se za naši práci modlí, a podporují ji také finančně. Dáváme tak lidem v naší zemi příležitost, aby se podíleli podle svých možností na misijní práci v zahraničí. Mnozí tak prožívají radost z dávání a sdílení se s potřebnými.

Protože skladové prostory v Praze jsou příliš drahé, máme hlavní sklad až v Zemědělském družstvu v Třebovli, nedaleko Kolína, a další menší sklad máme v ústřední budově Československé církve husitské v Praze - Dejvicích. Pracujeme tak na třech různých místech, což naši činnost poněkud komplikuje i prodražuje. Proto jsme se už od poloviny devadesátých let začali zabývat myšlenkou, že zakoupíme nebo postavíme nějakou menší budovu. Vhodný objekt jsme v Praze marně hledali, nebo nás předešli ti, kteří mohli nabídnout vyšší částku. Někdy jsme z toho byli i dost zklamaní, ale s odstupem v tom vidíme dobré Boží řízení. Později jsme mohli za peníze získané z prodeje tiskařského stroje zakoupit v Praze - Kobylisích vhodnou stavební parcelu, v jejíž blízkosti má být v roce 2004 otevřena nová stanice metra. Cesta do centra Prahy by pak neměla trvat déle než deset minut.

Díky pomoci a výhodné finanční půjčce ze stavebního fondu Spojených biblických společností jsme s Boží pomocí mohli dne 6. února 2001 slavnostně položit základní kámen dovezený z Jeruzaléma a zahájit stavbu Domu Bible. Kromě skladů, knihkupectví a kanceláří v něm má být stálá výstava o vzniku Bible a studijní knihovna, která bude přístupná i veřejnosti, a navíc poskytne zázemí i budoucím překladatelům.